

Novice mreže Plan B za Slovenijo

Uredba o zelenem javnem naročanju je velika priložnost

Vlada je 8. decembra lani sprejela [Uredbo o zelenem javnem naročanju](#). Sprejem uredbe smo pozdravile tudi okoljske organizacije, združene v Mreži Plan B za Slovenijo.

Slovenija je s tem končno sledila številnim drugim evropskim državam, kjer je javno naročanje že vrsto let tudi uradno v večji meri usmerjeno v varovanje okolja. Gre za pomemben korak na poti do trajnostne proizvodnje in potrošnje za državo, ki bo spodbudil nujne spremembe tudi v gospodarstvu. Z vzpostavitvijo dodatnih meril pri naročanju produktov ali storitev po Zakonu o javnem naročanju bo imel naročnik (proračunski porabnik) možnost izbora ne le najcenejšega proizvoda, temveč bo lahko upošteval tudi dodatna okoljska merila za izbor najugodnejše ponudbe tistega proizvoda, ki bo manj obremenjeval okolje v celotnem življenjskem ciklu proizvoda ali porabljal manj energije za svoje delovanje.

Uredba določa pogoje za 11 skupin predmetov javnega naročanja. Med drugim predpisuje obvezno naročanje vsaj 5 (oziroma 10) % ekoloških živil, vključno z živili iz preusmerjanja v ekološko kmetijstvo, in s tem jamči za dodaten trg za ekološka živila. Za vse kmete, ki razmišljajo o preusmerjanju v ekološko kmetijstvo, je to jasen znak, da je zdaj pravi čas za ta korak. Seveda vsi upamo, da se bo čim več pridelovalcev odločilo za preusmeritev, da bomo potrebe trga lahko pokrili s slovenskimi ekološkimi živili. Posebej visoke potrebe so po ekološki zelenjavi, sadju in poljščinah.

Med temeljnimi okoljskimi zahtevami za stavbe, ki so predmet javnega naročanja, Uredba opredeljuje minimalni 30 % delež lesa ali lesnih tvoriv v celotni prostornini materialov, vgrajenih v stavbo (brez notranje opreme). Ta zahteva je pomemben korak k prepoznavanju vrednosti lesa kot naše edine gospodarsko pomembne surovine. S tem uredba podpira prehod v nizkoogljično družbo. Ta spodbudni ukrep zelenega javnega naročanja ustvarja trg za izdelke domače lesnoprredelovalne dejavnosti, ki je naša slabo izkoriščena priložnost za razvoj podeželja. Potencialno se odpirajo priložnosti za nova delovna mesta v gozdarstvu, lesarstvu in oblikovanju.

Uredba o zelenem javnem naročanju je eden najbolj pozitivnih in v prihodnost usmerjenih zakonskih dokumentov. Upamo, da bo njeno izvajanje uspešno.

Anamarija Slabe, strokovna vodja Inštituta za trajnostni razvoj

Št. 25, januar 2012

Vsebina

- 2 Pismo parlamentarnim strankam za trajnostni preboj Slovenije
- 2 Lokalne okoljske organizacije – ključ je v povezovanju
- 3 Predlog moratorija na gradnjo TEŠ 6
- 4 Dobre prakse prilagajanja na podnebne spremembe
- 4 Mobilizacija za javni potniški promet
- 5 Napovednik

Novice mreže Plan B za Slovenijo
izdaja mesečno Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj,
p.p. 4440, 1000 Ljubljana,
tel.: 01 439 7100,
www.umanotera.org
www.planbzasslovenijo.si

Uredništvo: Karmen Kogoj Ogris,
karmen@umanotera.org
Koordinacija projekta Plan B za Slovenijo:
Nina Tome, nina.tome@umanotera.org.

**Zeleno javno
naročanje
na Dunaju**

**Celodnevna predstavitev,
Dunaj, 14. februar 2012**

Program z vabilom in prijavnico na spletni strani www.slovenija-co2.si.

Aktualno v Planu B za Slovenijo

Pismo parlamentarnim strankam za trajnostni preboj Slovenije

Nevladne organizacije, članice mreže Plana B za Slovenijo, so pred volitvami spremljale razvoj strankarskih opredelitev in analizirale njihove programe. [Analiza](#) je pokazala, da je večina v parlament izvoljenih strank v predvolilnem času prepoznala pet vitalnih projektov, s katerimi si lahko Slovenija ustvari dobra izhodišča za razvojni podvig. Ti projekti so prehranska samooskrba s poudarkom na zdravi hrani in ekološki pridelavi, vrednostna veriga predelave lesa, energetska prenova javnih in zasebnih zgradb, prehod na obnovljive vire energije ter modernizacija železniškega omrežja s poudarkom na drugem tiru in primestnih povezavah.

Vseh pet projektov je po besedah nevladnih organizacij za našo družbo hkrati pomembnih in razvojno zanimivih, saj razvojni preboj omogočajo na način, ki nas vrača v večje družbeno in okoljsko ravnovesje. Zato so predsednike parlamentarnih strank in takrat predlaganega mandatarja Zorana Jankovića v [odprtem pismu](#) v začetku januarja pozvale, naj omogočijo preboj na področju trajnostnega razvoja Slovenije in kot parlamentarne stranke naredijo vse potrebno, da koalicijska pogodba jasno izpostavi trajnostni razvoj kot model razvoja Slovenije in pet izpostavljenih projektov uvrsti med vsebinske prioritete novega mandata.

Poleg tega so organizacije pozvale tudi k razglasitvi moratorija za projekt graditve šestega bloka Termoelektrarne Šoštanj, ki »po vseh relevantnih kazalcih predstavlja dramatičen odmik od trajnostne razvojne prakse. Projekt TEŠ 6 ni le veliko ekonomsko in okoljsko tveganje za našo državo, temveč tudi razdvaja družbo in razkraja demokracijo,« so v pismu poudarile organizacije.

Lokalne okoljske organizacije – ključ je v povezovanju

Na [konferenci lokalnih okoljevarstvenih organizacij](#), ki jo je pripravilo Društvo Ekologi brez meja, so se predavatelji osredotočili na izzive prenosa trajnostnega razvoja na lokalno raven, prepoznavanje korupcije na lokalni ravni, primere dobre prakse delovanja dveh lokalnih okoljskih organizacij, regijskih stičišč in mreže Plan B za Slovenijo.

Izpostavljeno je bilo dejstvo, da indeks okoljskega udejanjanja v Sloveniji pada, saj se število odpadkov na prebivalca povečuje. Vendar so predstavljeni primeri dobre prakse pokazali, da lahko civilna družba, organizirana na lokalni ravni in povezana v veliko okoljevarstveno mrežo doseže, da se problemi hitreje zaznajo, izpostavijo in tudi primerno razrešijo. Ni nepomembno, da ima Slovenija odlične pogoje za trajnostni razvoj in samooskrbe, saj je bogata s ključnimi naravnimi viri, kot so voda, les, obnovljivi viri energije in kmetijska površine, ki dajejo pogoje za trajnostni razvoj in samooskrbo. Le intenzivneje bomo morali začeti delati na tem, da jih začnemo pravilno izkoriščati, so se strinjali udeleženci konference.

Na konferenci so predstavili mrežo Očistimo Slovenijo, katere glavni namen bo dolgoročna krepitev ter optimizacija delovanja in učinkovitosti lokalnih okoljskih organizacij. Mreža nastaja v okviru mreže Plan B za Slovenijo. Dolgoročno bo mreža Očistimo Slovenijo postala enotna platforma za iskanje in podajanje rešitev, ki jih lahko civilna družba in nevladne organizacije uporabljajo pri svojem delovanju in s tem postanejo močnejši v medsebojnem in v dialogu z državnimi institucijami.

Iz dejavnosti članic mreže Plana B za Slovenijo

Predlog moratorija na gradnjo TEŠ 6

Okoljske nevladne organizacije in nekatere politične stranke so sredi januarja predsednikom parlamentarnih strank in vodjem poslanskih skupin poslale [odprto pismo](#), katerem jih pozivajo, naj se zavežejo k sprejetju takojšnjega šestmesečnega moratorija na odločanje o projektu gradnje šestega bloka Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ 6). Čas moratorija naj se po njihovem mnenju izkoristi za ustanovitev posebnega etičnega razsodišča, ki bo na transparenten in celovit način ovrednotilo projekt z vidika ekonomske, okoljske, družbene in medgeneracijske sprejemljivosti, in za pripravo trajnostnega energetskega scenarija.

TEŠ 6 je danes največja in najdražja investicija, ki trenutno poteka v Sloveniji, in do zdaj še ni dobila nedvoumne politične zelene luči. »Izgovori, da se mora projekt nadaljevati, ker je že predaleč, je nesprejemljivo in ne ustreza dejstvom. Kljub temu gradbeni stroji v Šoštanju brnijo noč in dan ter s tem dvigujejo stroške projekta, za katerega še sedaj ni jasno, kako bo poplačan,« poudarjajo podpisniki pisma, ki dodajajo, da bi moral investitor preprečiti vse nadaljnje stroške, dokler investicija ne dobi zelene luči za nadaljevanje.

Zato predlagajo, da s potrditvijo nove vlade nemudoma razpiše moratorij na vse nadaljnje aktivnosti in se s tem postopek gradnje zaustavi. Etično razsodišče naj bo sestavljeno iz uglednih in verodostojnih osebnosti z različnih strokovnih področij, kot so humanistika, družboslovje, ekonomija, pravo, energetika, okolje, zdravstvo in sociala. Člani razsodišča naj ovrednotijo projekt z vidika tveganj, ki jih prinaša na celo vrsto področij, ter z vidika njegove etične sprejemljivosti za današnje in prihodnje generacije. »Presojanje o projektu TEŠ 6 na podlagi etičnih meril lahko prekrine prakso netransparentnega, tveganega in do javnih financ neodgovornega odločanja. Na tem projektu je potrebno doseči družbeno soglasje, ki mu bomo lahko v prihodnje sledili tudi pri drugih projektih nacionalnega pomena,« poudarjajo podpisniki pisma.

Moratorij pa naj se izkoristi za ustanovitev in odločanje etičnega razsodišča, ki bo podalo za vlado zavezujoče mnenje glede prihodnosti tega projekta. Šestmesečni moratorij bi moral po njihovem mnenju prav tako zadostovati za izdelavo trajnostnega energetskega scenarija.

Dobre prakse prilagajanja na podnebne spremembe

Udeleženci posveta »Prilagajanje na podnebne spremembe: dobre prakse« so spoznali dve dobri praksi prilagajanja - Uspešno ukrepanje ob neurju s poplavami v Sloveniji 2010 in Program za podporo prilagajanju v Veliki Britaniji (UKCIP). Posvet je v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje na lgu organizirala Umanotera. Dogodek je bil prva predstavitev dobrih praks, evidentiranih v projektu [Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse](#), ki poteka v okviru partnerstva na področju

komuniciranja evropskih vsebin med Evropsko komisijo, Vlado Republike Slovenije in Evropskim parlamentom.

Janez Polajnar iz Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO) je ob predstavitvi ukrepanja ob neurju septembra 2010 izpostavil učinkovito odzivanje ARSO na napoved ujme. Eden ključnih dejavnikov je bilo po Polajnerjevih besedah pravočasno opozorilo pred nevarnostjo, kar je pomenilo preprečitev še večje škode. Po izračunih ARSO je bilo zaradi pravočasnega opozorila prihranjenih med 50 in 75 milijoni evrov. Srečko Šestan iz Uprave RS za zaščito in reševanje je pohvalil zgledno sodelovanje z ARSO in kot pozitivno izpostavil tudi dejstvo, da so bile poplave pravočasno napovedane, zato so se lahko sile za zaščito in reševanje pravočasno pripravile. Šestan je kot zelo pozitivno ocenil tudi vlogo, ki so jo odigrali mediji.

Pri intervenciji je sodelovalo 20 tisoč gasilcev, kar pomeni, da so gasilci ena osrednjih sil za zaščito in reševanje v Sloveniji, je izpostavil poveljnik Gasilske zveze Slovenije Matjaž Klarič, ki je prav tako pohvalil pravočasno opozarjanje, ki je omogočilo hitro ukrepanje gasilskih društev na terenu. Poveljnik civilne zaščite občine Kostanjevica na Krki Robert Zagorc pa je povedal, da so tudi v občini začeli ukrepati takoj, ko so prejeli opozorila pred bližajočimi se poplavami. Poudaril je, da so za uspešno intervencijo na območju občine zaslužni predvsem velika pripravljenost vseh sodelujočih, operativnost, hitro sprejemanje odločitev in spremljanje stanja na terenu.

Druga izbrana in na posvetu predstavljena praksa je bil Program UKCIP (UK Climate Impacts Programme), Program Združenega kraljestva za podporo prilagajanju na podnebne spremembe. Program je učinkovita pomoč pri prilagajanju vseh sektorjev gospodarstva učinkom podnebnih sprememb. Koordinira znanstvene raziskave s področja podnebnih sprememb in prenos rezultatov raziskav v prakso. Kot je naštel Laurie Newton iz UKCIP so njihove dejavnosti na področju pospeševanja dialoga o pomenu prilagajanja na podnebne spremembe številne: pripravljajo scenarije za upravljanje s tveganji in stroškovne scenarije, vodnike za posamezne deležnike, spletne aplikacije idr.

Mobilizacija za javni potniški promet

V okviru projekta Mobilizacija za javni potniški promet društvo [Focus](#) v sodelovanju z glavnimi akterji po posameznih slovenskih regijah organizira okrogle mize, ki so namenjene izmenjavi mnenj in izkušenj ter reševanju problemov in iskanju rešitev za boljši javni potniški promet.

Okroglim mizam v Kranju, Velenju, Novem mestu, Murski Soboti, Celju, Kopru in [Slovenj Gradcu](#) bodo v drugi polovici marca in v začetku aprila sledile še okrogle mize v Mariboru, Novi Gorici ter Ljubljani. Spremljali jih bodo dogodki presenečenja. V okviru projekta v Focusu zbirajo [pozive](#) za boljši javni potniški promet v posameznih slovenskih regijah. Pozive bodo ob zaključku projekta posredovali Ministrstvu za promet.

Napovednik

Pravno svetovanje za nevladne organizacije

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC v okviru mreže Plan B za Slovenijo izvaja pravno svetovanja na področju varstva okolja za člane mreže ter druge nevladne organizacije in lokalne pobude s področja varstva okolja. Kontakt: 01 521 18 88 ali pic@pic.si.

Prve napovedi delavnic in forumov v 2012

V okviru Plana B za Slovenijo bosta potekali dve mrežni delavnici za nevladne organizacije: o greenwashingu (zelenem zavajanju) in o ogljičnem odtisu.

V letu 2012 bo potekala tudi serija razvojnih forumov na naslednje teme:

Industrijsko onesnaženje, primer Celje

Trajnostna raba virov: Kažipot za snovno učinkovitost

Konferenca Rio +20

Sklop- Izhodišča za razvojni podvig Slovenije:

- Vrednostna veriga predelave lesa
- Prehranska samooskrba
- Modernizacija železniškega omrežja
- Energetska prenova javnih in zasebnih zgradb
- Obnovljivi viri energije